Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערן אונד דער פרענומעראציאנס-פרייס בעגינט מיט דעם טאג פאן ערשיינען בלאטטעס.

די רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט וואיצנער בולוואר נומ' 29 וואהין מאן אויך די פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך זאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג אונד קאסטעט

פיר עסטרייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פירטעליעהריג 2 גולד.50 קר. ע. וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.50 קר. ע. וו.
פירטעליעהר' 2 גולד.75 קר. ע. וו.

Nr. 143, פינפצעהנטער יאהרגאנג — פעסט, פרייטאג ה כסליו התרמ"ד. — Pest, den 7. Dezember 1883.

די שטייער-ערהאהונג אנגענאממען.

נאך לאנגעם דעבאטטירען, נאך איינעם מעהרטעגיגען הין- אונד הער-רעדען ווארדע ענדליך פארגעסטערן דאס געזעטץ איבער די שטייער-ערהאהונג מיט איינער בעדייטענדען מאיאריטעט אנגענאממען. פאן 440 דעפוטירטען וואריען 117 אבוועזענד: פיעלע פאן דיעזען האבען זיך אבזיכטליך געפליכטעט, אום ניכט פיר די שטייער-ערהאהונג שטיממען צו מיססען, פאן דען 322 אנוועזענדען דעפוטירטען שטיממטען 197 פיר אונד נור 125 געגען די שטייער-ערהאהונג.

די דריי מילליאנען גולדען בעטראגענדע שטייער-ערהאהונג ווארדע אלזא בעוויללינגט, טראטצדעם די געגנער דער רעגיערונג מיט אלל איהרען וואפפען אין דען קאמפף געגען דיעזע שטייער-ערהאהונג געצאגען. וויר האבען עס יא גלייך פארויסגעזאגט, דאס דיעזע שטייער-ערהאהונג אנגענאממען ווערדען ווירד, נאכדעם טיסא היערויס איינע „קאבינעטס-פראגע" געמאכט.

דער רעפערענט העגעדיש האט איינע זעהר וויטציגע רעדע געהאלטען, אין וועלכער ער נאכגעוויעזען, דאס די פיעלען אונגארן אונטער דער לאסט דער דריי-מילליאנען-שטייער-ערהאהונג ניכט ערדריקט ווערדען, אונד דאס דיעזע אם ענדע דאך גאר ניכט זא פיעל איזט: „ווענן איין נאך זא שוואכעס טהיער איינע לאסט פאן 92 קילא טראגט, קאנן מאן איהם נאך 3 קילא איבערדען. אונגארן צאהלטע ביז יעטצט 92 מילליאנען אן דירעקטען שטייערן, זא קאנן עס שאן נאך 3 מילליאנען, אלזא 95 מילליאנען, צאהלען!"

„דאס דעפיציט (זאגטע העגעדיש) ווירד פאן דען לינקען איבערטייביג אנגעגעבען. באלד בערעכנען זיא דיעס אויף 40, באלד אויף 60 אונד באלד אויף 80 מילליאנען; וועלכע פאן דיעזען דריי שעטצונגען איזט די ריכטיגע?— די הערען פאן דער לינקען זאללטען זיך פריהער אונטער איינאנדער פערשטענדיגען, דאמיט זיא אללע אויף גלייכע וויזע דיעזעלבע סוממע אלס דעפיציט אנגעבען. פאר איינער רייכסטאגס-וואהל וואנדערטען איינסט אים ביהארער קאמיטאט מעהרערע קארטעשע הערום, אים דאס פאלק געגען די רעגיערונג אונד פיר די לינקען צו בעארבייטען. זיא האבען אבער פערגעססען, זיך צו פעראבערעדען, אונד זא האט איינער דאס דעפיציט אויף 100 מילליאנען, דער אנדערע אויף 1000 אונד דער דריטטע אויף 10000 מילליאנען אנגעגעבען — אונד וועגען דיעזער פיעלען ווידערשפריכע וואללטע דאס פאלק קיינעם דערזעלבען גלייבען! די הערען פאן דער לינקען שרעקען אונס איממער דאמיט אב, דאס באלד די רוססען, קראאטען אונד רומענען איבער אונס קאממען ווערדען, אונד דאך רופען זיא אונס צו: „שאפפעט די גראסען ארמעען אב, אונד איהר ווערדעט געלד האבען!"— ווי דירפען וויר אבער אברישטען, ווענן די רוססען אונד קראאטען באלד איבער אונס קאממען?—אין לעטצטער צייט איזט עס ביי דען לינקען מאדע געווארדען, דאס זיא דאס, וואס אים קלוב דער ליבעראלען רעגיערונגס-פארטיי פארגעגאנגען, היער צום געגענשטאנדע דער בעשפרעכונג מאכען. וויא ווירדע עס דען הערען לינקען שמעקען, ווענן וויר אלל דאס, וואס אין איהרעם קלוב פארגעהט, היער הערפארצערען ווירדען, אונד ווענן וויר אויך דא ערצעהלען וואללטען, ווי זיך די לינקען אין איהרעם פארטיי-קלוב געגענזייטיג הינויסווערפען אונד בעשימפפען!"

נאכדעם נאך אטטא הערמאנן, אוגראן, העלפי אונד צילעטצט אייך פינאנצ-מיניסטער גראף סאפארי געשפראכען, ווארדע אבגעשטיממט אונד די שטייער-ערהאהונג מיט איינער מאיאריטעט פאן 72 שטיממען אנגענאממען.

איין ראבבינערס-זאהן.

איבעראיים פיינליכעס אויפזעהען ערעגט אין אללען יידישען קרייזען דער הויפטשטאדט דאס אויפטרעטען איינעס געוויססען בערטאלאן סטערני, איינעס זאהנעס דעם ניי-פעסטער ראבבינערס, אלס וויטהענדער אנטי-סעמיט. די זאכע פערהאלט זיך נעמליך ווי פאלגט: הערר ראבבינער אלבערט סטערני (מאדיאריזירט פאן אלבערט שטערן) אים ניי-פעסט לעבט זייט לענגערער צייט מיט דעם דארטיגען געמיינדע-פארשטעהער, איינעם געוויססען פריעדמאנן, אים שטרייט. דא נאהם זיך אבער דער זאהן דעם ראבבינערס זיינעס פאטערס אן אונד גריפף דען פארשטעהער פריעדמאנן אין מעהרערען בלעטטערן אפפענטליך אן. ביזהער וואר דאס פארגעהען דעם בערטאלאן סטערני נאך טהיילוויזע צו ענטשולדיגען, דא ער יא ענדליך דאך נור „אים עהרפורכט פיר דען פאטער" אין דען שטרייט איינגריפף, אבגלייך דאס גאנצע מיט איינעם „חילול השם" פערבונדען וואר. אללין די אנגעלעגענהייט נאהם אלסבאלד איינען ערנסטערען כאראקטער אן. פריעדמאנן שטרענגטע נעמליך געגען בערטאלאן סטערני איינען פרעס-פראצעס אן, דער וואהל נאך ניכט גאנץ צו ענדע איזט, אללין פארלייפיג ווארדע סטערני צור בעצאהלונג דער פראצעס-קאסטען אים בעטראגע פאן איבער 90 גולדען פערארורטהיילט. די הויפטשטעדטישען בלעטטער גריפפען איהרערזייטס דען סטערני אלס איינען אנטי-סעמיטען אן, דער זיך ניכט שעמטע, אלס זאהן איינעס ראבבינערס, געגען דען געמיינדעפארשטעהער פריעדמאנן פערלייםדונגען צו פערברייטען אונד איהן אלס איינפערבעסערליכען שמוטציגען „יודען" צו בעצייכנען. היעדורך ווארדע סטערני ערסט רעכט אויפגערעגט אונד פעראפפענטליכטע אין דער מיטטוואך-נוממער דעם „פינגעטלענשעג" איינען שימפפ-ארטיקעל געגען די געזאממט-יודענהייט, זא פאלל שמוטץ אונד געמיינהייטען, וויא איששטיצי אדער ווערהאוואי איינען זאלכען נאך ניע געשריעבען! דיעזער שימפפ-ארטיקעל לויטעט זיינען הויפט-שטעללען נאך ווי פאלגט:

„עס האט אין יידישען קרייזען פיעל בעפרעמדען ערעגט, דאס איך, דער זאהן איינעס ראבבינערס אונד פרעדיגערס, פאן מעהרערען בלעטטערן פיר איינען איינערביטטליכען יודענפיינד אונד 13-לאטהיגען אנטי-סעמיטען ערקלערט ווארדע!"

„וואס זאלל איך אבער הין- אונד הער-רעדען? וואס זאלל איך דא לייגנען? איך זאגע עס אפפען: „יא! איך בין איין אנטי-סעמיט אונד צוואר אויס פאללער איבערצייגונג! איך בין איין אנטי-סעמיט אין דער פאללען בעדייטונג דיעזעס ווארטעס: איך שטעהע אין דיעזער בעציעהונג אויף דעמזעלבען שטאנדפונקטע, וויא די גאנצע געבילדעטע וועלט. איך בין איין אנטי-סעמיט, וויל איך דאס שמוטציגע אונד פערברעכערישע טרייבען דער יודען אלס איבעראיים שעדליך פיר די גאנצע מענשליכע געזעללשאפט בעטראכטע; איך בין איין אנטי-סעמיט, וויל איך איבערצייגט בין, דאס דער וואוכער אונד די ערפרעססונגס-געשעפטע דער יודען פיר דאס גאנצע פאטערלאנד פערהענגניספאלל זיין מיססען. איך בין איין אנטי-סעמיט, וויל איך זעהע, דאס די איבערמאכט דער יודען אונזערע שטאאטס-פערוואלטונג, אונזער געריכטסוועזען, אונזערע רעגיערונג אונד אונזערע געזעטצגעבונג צו גרונדע ריכטעט! איבערדיעס שטעקען די יודען דורך איהרע אונמאראליטעט דאס ביזהער קריסטאלל-ריינע לעבען אונזערער אונגארישען נאציאן אן! מיט איינעם ווארטע: איך בין איין אנטי-סעמיט, דער די יודען-פראגע אלס איינע זאלכע בעטראכטעט, דערען לאזונג אונאויפשיעבבאר איזט, וויל די יודען דורך איהרע שליען בעטריגערייען די גאנצע געזעללשאפט אין איינע בעדויערליכע פערווירונג פערזעטצט האבען! אלס ווערע איין פערראטה געגען דאס פאטערלאנד, ווענן מאן די „יודען-פראגע", די דאך איינע ברענגענדע איזט, מיט לעערען פראזען פערטושען וואללטע. וויר ווירדען יא דאדורך אונזערע אונגארישע נאציאן איינער געפעהרליכען צוקונפט ענטגעגענפיהרען אונד דאס רייך דער שטעפאנס-קראנע דעם אונטערגאנגע פרייזגעבען. איך בין איין אנטי-סעמיט אונד דענקע גאנץ זא, ווי דער בעריהמטע העלד דאמיאניטש. דיעזער וואר זיינער אבשטאממונג נאך איין ראיצע. אונד טראטצדעם בעטהייליגטע ער זיך אים יאהרע 1848 אן דעם קאמפפע דער אונגארן געגען די ראיטצען. ער זאגטע איינסט: „איך האססע די ראיטצען זא זעהר, דאס ווענן איך זיא בערייטס אללע אויסגעראטטעט האבען ווערדע, דאנן יאגע איך מיר זעלבסט איינע קוגעל דורך דען קאפף, דאמיט עבען קיין איינציגער ראיצע אם לעבען בלייבע!" — אויך איך זאגע: „אויס ליעבע צו מיינעם פאטערלאנדע האססע איך די יודען זא זעהר, דאס דיעזע מיינע פיינדשאפט אייך געגען מיינע איינענע פערזאן זיך ריכטעט, דא איך קיינען איינציגען יודען אויסשטעהען קאנן!"

„עס מאג אלל דיעס איבפאללענד ערשיינען (שרייבט דיעזער פערעטהערישע ראבבינערס-זאהן וויטער), אונד דאך איזט מיין האסס געגען די יודען איין זעהר נאטירליכער, וויל איך עבען נור פערמאגע מיינער אינגערען איבערצייגונג האנדעלן קאנן. דענן איין שטאאט, דער קיינען פונקען פאן עהרליכקייט, רעדליכקייט, כאראקטער אונד מענשליכעם געפיהלע בעזיטצט, דארף עס דאך ניכט איבעלנעהמען, ווענן ער אללערזייטס פעראכטעט אונד פערפאלגט ווירד. איין שטאאט, ווי דער יידישע, דער צו אללעם שלעכטען אונד געמיינען פעהיג, דארף עס יא דורכאויס ניכט פעראר'גען, ווענן ער אוס דער „ארדענטליכען" געזעללשאפט פערבאנגט ווירד! איין שטאאט, וועלכער דורך ניעדריגע מיטטעל אללעז רייכטהום אונד אללע מאכט אין זיך רייסט, זאללטע זיך דאך דאמיט בעפריידען, ווענן איהם בלאס די שטיממע דעם האססעס אונד דער פעראכטונג ענטגעגענטאנט! איין שטאאט, דער זייט יאהרהונדערטען, פאן געשלעכט צו געשלעכט, נור דורך קריעבעריי אונד אויפדרינגליכקייט זיך אויסצייכנעט אונד בערייטס מילליאנען פאן עהרליכען בירגערן אן דען בעטטעל-שטאב געבראכט, דער זאללטע עס דאך אלס גערעכט פינדען, ווענן איהם פאן דער געזעללשאפט מיט „גלייכער מינצע" צוריקגעצאהלט ווירד!—עס איזט פערגעבענס, ווענן געוויססע האכגעשטעללטע קרייזע, די פאן דען יודען בעאיינפלוסט זינד, אדער אבער געוויססע בלעטטער, די פאן דען יודען געקויפט זינד, די גאנצע געפאהר, וועלכע דעם לאנדע זייטענס דער יודען דראהט, צו פערטושען זוכען! זא

שטארקעם שנורדבארטע, האט אײנעם פערמאָגען אונד בעזיצט אויך בילדונג. ער פערטהיידיגטע זיך פאָר דעם געריכטע זעהר געשיקט, אינדעם ער זאגטע : איך האבע אם אבענד דעם 26-טען אויגוסט אויף דעם פלאטצע אונזערעס דאָרפעס אײנען מאנן מיט לאנגעם בארטע, גאנץ שווארץ געקליידעט, דאס פאָלק געגען דיא יודען אויפרייצען געהאָרט; שפעטער זאה איך אײנע דיכטע פאָלקס-מענגע אונד האָרטע איך אויך איין יאממער-געשרייא. איך דראנג געוואלטזאם דורך דיא מענגע, וועלכע צומייסט אויס פרעמדען בעשטאנד, אונד זאה דא דען יודען יונקער אויף דען קניען ליעגענד, דער דא ווײנענד דיא רייבער באט, איהן ניכט צו טאָדטען. היערויף האבע איך דיא רייבער פעריאגט. איך בעשעפטיגטע מיך בלאָס דאמיט, דיא אין געפאהר שוועבענדען יודען צו רעטטען!" — אין גאנץ גלייכעם זינגע, וועננ אויך מיט וועניגער געשיקליכקייט, זוכטען זיך אויך דיא איבריגען אנגעקלאגטען צו פערטהיידיגען. דיא ביא דען מייסטען גערויבטע וואַרען פאָרגעפונדען וואורדען, גאבען זיא אן, זיא העטטען דיעזע צערשטרייט אויף דען גאססען געפונדען אונד דאנן נאך הויזע געטראגען.—צווישען דעם ריכטער אונד אײנעם דער אנגעקלאגטען ענטשפאנן זיך פאָלגענדע פראגע אונד אנטוואָרט : דער ריכטער צום אנגעקלאגטען : "גוט ! זיא האבען דיא וואַרען געפונדען, ווארום אבער האבען זיא דיעזעלבען ניכט צוריקגעגעבען ? — אנגעקלאגטער : ""וויל מאן דען בערייבטען יודען נירגענד דיא וואַרען צוריקגאב !"" — ריכטער : "וואָ דענן ניכט ?" — אנגעקלאגטער : ""אין טשורגוי !"" — ריכטער : "וויא וויססען זיא דאס דענן ?" — אנגעקלאגטער : ""וויל מאן אונס זאגטע, דאס דיא יודען איבעראלל אויסגעריבט אונד וועגגעיאגט ווערדען, אונד ווער פאָן אײנעם יודען עטוואס וועגטראָגט, ניכטס צוריקצוגעבען ברויכע !"" — ריכטער : "ווער זאגטע דיעס ?" — אנגעקלאגטער : ""דאס ווייס איך ניכט. אבער אללע וועלט זאגטע עס. איין פרעמדער האט דיעזע נאכריכט צוערסט אין אונזערעם אָרטע פערברייטעט."" — (זאָ ווייט קאם דאס געריכט מאָנטאג מיט דער פערהאנדלונג. אײנע געסטריגע דעפעשע אויס קאַפאשוואר מעלדעט יעדאָך : היטע נאכט וואורדען דיא פענסטער זעהר פיעלער אײנוואָהנער, אויך כריסטליכער, אײנגעוואָרפען. מאן פערמוטהעט, דאס דיא צור געריכטספערהאנדלונג הערבײגעקאָממענען צאהלרייכען פערוואנדטען דער אנגעקלאגטען דיעזעס געטהאן האבען, אום דען געריכטסהאָף צו ערגערן, דער וועגען אײניגער יודען זאָ פיעלע אנגעקלאגטען כריסטען נאר זאָ שטרענגע הערנימממט ! — אם 4-טען דיעזעס וואורדען דיא געריכטספערהאנדלונגען פאָרטגעזעטצט. עס וואורדען 21 צײגען פערהאָרט; דאָך דיעזע זאגען אײנשטיממיג : "וויר וויססען ניכטס; וויר האבען ניכט געזעהען!" — דער ריכטער בראכטע טראָטצדעם פאָן אײנער צײגין, נאמענס ראָזא וואראש, דאס געשטענדניס הערויס, דאס זיא געהאָרט, וויא טיבאָלד זיך געריהמט: "איך האבע דעם יונקער דעסהאלב דיעזען שטרייך געשפיעלט, ווייל ער מיך פאָר יאהרען אײנען שפיצבובען געשימפפט!" — אויך דיא מוזיקאנטען זאגטען אויס, דאס זיא דאס יודענפײנדליכע ליעד שפיעלען מוסטען, ווייל איהנען טיבאָלד מיט שלעגען געדראָהט! — אין בעצוג אויף דיא איבריגען אנגעקלאגטען, זאגטע דיא צײגין: "וויר קעננען דיעזעס אלס עהרליכע, אללגעמיין געאכטעטע לײטע!" — יונקער זעלבסט גיבט דען פאלל אין פאָלגענדער ווייזע אן: "איך וואורדע אין דער פאָם 2 אויגוסט דורך אײנע וויטהענדע פאָלקסמענגע, וועלכע דיא פענסטער אונד טהירען צערשלוג, אויס דעם שלאפע געוועקט. איך פיהרטע מײנע גרייזע מוטטער אונד מײנע קינדער, אויף הענדע אונד פיסע קריכענד, דאמיט אונס ניעמאנד מערקע אויס דעם הויזע. דא האָרטע איך אבער דיא רייבער הינטער מיר העראנשטירמען. איך גינג איהנען ענטגעגען אונד פראגטע: וואס וואָללען זיא, מײנע הערען ?" — אײנער פאָן דען רייבערן שריע נון : "גיב דאס געלד הער, יודע !" — טיבאָלד יעדאָך, דער מיט אײנער גראָססען שטאנגע בעוואפפנעט וואר, שריע: "נײן ! נײן ! ניכט דײן געלד וואָללען וויר, זאָנדערן דײן לעבען !" — איין געוויססער פאטאזיטש שריע צו מיר: "הינויס יודע !" אונד שלוג מיך מיט אײנעם אײזערנען ווערקצײגע ניעדער. דיא רייבער צעררטען מיך דאנן אינס פרייע הינויס, דא ערשיען אבער טיבאָלד אונד רעטטעטע מיך אויס איהרען הענדען. דיא באנדע בעשטאנד אויס אונגעפעהר 200 פערזאָנען, וועלכע זיך אבער אויף דען בעפעהל טיבאָלדס זאָגלייך צערשטרייטען. טיבאָלד פיהרטע מיך זאָדאנן צוריק אינס צימממער אונד פערזיכערטע מיר, דאס מיר ווייטער ניכטס געשעהען ווערדע !" — ריכטער צו יונקער: "אבער וויא קאם עס, דאס עבען טיבאָלד, וועלכער געשריען, דאס איהר ניכט געלד, זאָנדערן איהר לעבען ווינשע, ענדליך דאָך איהר לעבען גערעטטעט האט ?" — יונקער : "אלס טיבאָלד זאה, דאס מײן לעבען ערנסטליך אין געפאהר איזט, דא פיהרטע ער מיך זאמממט מײנער פאמיליע אויף דען דאכבאָדען, דאמיט וויר זיכער זינד."

*(איבער יוליאוס וועדהאָזאָ) האט דער געריכטסהאָף ערסט אם 3-טען דיעזעס פאָרמיטטאגס דען בעשלוס געפאסט, דאס פאָם רייכסטאגע זײנע אויסליעפערונג צו פערלאנגען זייא. אם 4-טען נון, געגען מיטטאג, וואורדע דיעזעס געזוך זאמממט אללען אויף דיעזען געגענשטאנד בעציעליכען אקטען דעם פרעזידענטען דעם רייכסטאגעס צוגעשיקט.— מאָרגען ווירד אײנע קאָממיססיאָן דעם רייכסטאגעס איבער דיא געזוכע דעס ניערעדיהאזער אונד דעם פעסטער געריכטס-האָפעס וועגען אויסליעפערונג דעם אָנאָדי אונד דעם ווערהאָוואי אײנע בעראטהונג אבהאלטען, וואָראויף זיא דאנן דעם רייכסטאגע איבער דיעזע אנגעלעגענהייט בעריכט ערשטאטטען ווירד.

פערלאָזונג.

דער 1864-ער-לאָזע.

(שלוס.)

יע 500 גולדען געוויננען : ס' 720 נר' 45, ס' 951 נר' 15 96, ס' 1088 נר' 14 19 51, ס' 1931 נר' 31, ס' 2831 נר' 68 78, ס' 2848 נר' 16 71, ס' 2803 נר' 65, ס' 3401 נר' 13 92, ס' 3853 נר' 13 — אונד יע 400 גולד' ס' 342 נר' 33 52 59 71 95, ס' 489 נר' 6, ס' 720 נר' 89, ס' 951 נר' 69 44, ס' 1088 נר' 26 74, ס' 1931 נר' 7 38, ס' 2785 נר' 18 59, ס' 2848 נר' 10 70, ס' 3009 נר' 39, ס' 3401 נר' 61 אונד ס' 3853 נר' 41.

אויף אללען איבריגען פערלאָזטען סעריען פאללט דער געריגגסטע געווינן פאָן 200 גולדען.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך 12000 מעטער-צענטנער וואורדען פערקויפט.

ווייצען טהייס- 100 מטצר' 77.8 קילאָ 9.80 גול. 300 מעטצר' 79,8 קילאָ 10,10 גולד.— 100 מטרצ' 78,8 קילאָ 9,90 גול. 100 מטרצ' 76.3 קילאָ 9,90 גול. — 100 מטרצ' 77,8 קילאָ 9.90 גולדען. 200 מעטרצ' 77.8 ק' 9,80 גולד' 100 מעטער-צטר' 77,8 קילאָגראמם 10,05 גולדען. — 100 מעטער-צענטנער 77,5 קילאָ' 9.90 גולדען. — — 100 מעטער-צענטנער 77. קילאָגראמם 9.90 גולדען, 100 מעטרצ' 76.8 ק' 9,90 גול. 100 מטרצ' 76,4 קילאָ 9,82½ גול. פעסטער-באָדען 300 מעטרצ' 78,5 קילאָ 10,05 גולד. וויסעגבורגער 200 מעטרצ' 75.5 קילאָ 9,82½ גולד. באטשקאער : 2300 מעטרצ' 76. קילאָ 9,80 גולד.— פאטשאָיאר 500 מעטרצ' 73,5 קילאָ 9.— גולד. — נאָרדאונגארישער 100 מעטרצ' 75.5 קילאָגראמם 9.82½ גולד (אללעס פער 3 מאָנאטע.)

וויענער שלאכט-פיעהמארקט

דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 3-טען ד' מ' בעטרוג 2330 שטיק. דאפאָן וואָרען : 1406 אונגארישע, 456 פאָלנישע אונד 468 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100 קילאָגראמם : אונגארישע מאסט-אָכסען 56 — 65. גולד., פאָלנישע 57 — 64 גולד. אונד דייטשע 56—68. גולד.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער : מאיר בר"י רייז.

קאָנכורז.

אײן ערציעהער צו 4 קינדערן, וועלכער דער אונגארישען אונד דייטשען שפראכע אין וואָרט אונד שריפט מעכטיג איזט אונד אין דען 4 עלעמענטאר-קלאססען, וויא אויך תנ"ך אונטערריכט ערטהיילען קאנן, פינדעט זאָפאָרטיגע אײפנאהמע מיט דעם יאהרעס געהאלט פאָן 150 גולדען זאמממט פרייער שטאציאָן ביא

Jacob Engelmann in Bell. Post- u. Bahnstation Nagy-Sellyk (Erdély).

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען (ניער)	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
נאָרד-אונגארישער	75	. .
"	76	. .
"	77	9 20 — 9.25
"	78	9 25 — 9.30
"	79	9.35 — 9,40
"	80	9 45 — 9.50
"	81	9 55 — 9.60
פעסטער-באָדען	75	.
"	76	.
"	77	9,45 — 9.50
"	78	9 55 — 9 60
"	79	9.65 — 9.70
"	80	9.80 — 9 85
"	81	9,90 — 9 95
טהייס	75	. .
"	76	
"	77	9.55 — 9 60
"	78	9.65 — 9.70
"	79	9.75 — 9.80
"	80	9.85 — 9 90
"	81	9 95 — 10.05
וויסעגבורגער	76	
"	77	9.45 — 9,50
"	78	9.55 — 9.60
"	79	9.65 — 9.70
"	80	9.80 — 9 85
"	81	9.90 — 9.95

פריכטע	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	70 —	8 10 — 7.80
גערסטע מאלץ	62	—. ——
" פוטטער	62	7.50 — 7.25
האפער	40	7,05 6.75
קוקורוץ באנאטער	75	6.60 6,55
אנדערע	73	6.50 — 6.45
הירזע	—	7.10 — 6 80

	פער הערבסט פרייה-יאהר	פער 100 קילאָגראמם
ווייצען	.	9.96
	.	
קוקורוץ	.	6,64
גערסטע	.	—.
האפער	.	7.25
	.	—.—
רעפס	.	—.—

זאק-מעהל		קר. פל.
נוממער	0	19 20
"	1	18 60
"	2	18 —
"	3	17 30
"	4	16 30
"	5	15 60
"	6	14 60
"	7	13 60
"	8	12 50
"	8½	11 60

דער זאק צו 100 קילאָגראמם מיט זאק פרייא באהן.

שפירידוס		
אלטע מעהארע פריטעפע	. .	34 —
" נייע קארטאָפפעל	. .	31 25

קורז-טאבעללע פאָם 4. דעצעמבער.

געלד-קורז

	פל.	קר.
זילבער-אגיא	100	—
דוקאטען	5	67
עסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	58
נאפאָלעאָנדאָר	9	58
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	59	15
20 מארק-שטיקע	11	82
פאפיער-רובעל	1	17

לאָזע.

	פל.	קר.
1854-ער 4-פערצענטיגע שטאאטס-לאָזע	120	—
1860-ער " גאנצע	133	—
דעטטאָ " האלבע	140	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	170	—
דעטטאָ " 50 "	170	—
ראאב רעגולירונגשיינע	37	—
שיקען-לאָזע	21	—
קרעדיט-לאָזע	172	—
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	36	—
דאנוי-דאמפפשיפפ-פארט-לאָזע	110	—
אינזברוקער לאָזע	21	—
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	17	—
קראקויער לאָזע " 20 "	19	—
אפנער לאָזע " 40 "	38	—
פאלפי לאָזע " 40 "	35	—
רודאלפס לאָזע " 10 "	20	—
סאלם לאָזע " 10 "	52	—
זאלצבורגער לאָזע " 20 "	22	80
סט.-גענאָאיס לאָזע " 40 "	47	—

ראָזע.

	פל.	קר.
סטאניסלויס לאָזע צו 20 גולד.	23	50
פריעסטער לאָזע " 100 "	126	50
דעטטאָ " 50 "	64	50
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	26	50
ווינדישגרעץ " 20 "	40	—
אונגאריש-פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	113	10
טרייעסטער-לאָזע	109	80
וויענער-לאָזע	125	—

ווערטה-פאפיערע

	פל.	קר.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	119	65
דעטטאָ " צו 4%	86	75
אונגארישע פאפיער-רענטע	85	15
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	100	25
טעמעשווער באנאטער	98	50
זיעבענבירגישע	98	75
גאליציישע	98	30
בוקאווינא	97	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	138	—
וויינצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	97	—
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענ-קרעדיט צו 5 אײנהאלב פערצענט	101	—
דער אונגארישען היפאָטהעקען באנק צו 5½ פערצענט	101	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענ-קרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פערצענט	98	50
דער פעסט-באָדען	97	—
" נאָרד-אָסט-באָהן	147	—

Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: M. REIS.

Budapest, 1883. Druck, .v Moritz BurianWaitznerboulevard.

אוים פעטערסבורג בעהארדליך אויסגעוויעזען וואָר-
דען, דער קיין אנדערעס פערגעהען האטטע, אלס
דאס איינציגע, יודע צו זיין! דיא ענגלישע רע-
גירונג רייכטע היעגעגען איינען פראָטעסט איין, דא
לויט דער צווישען ענגלאנד אונד רוסלאנד בעשטע-
הענדען האנדעלס-פערטרעגע קיינעם ענגלישען אונ-
טערטהאַן וועגען זיינער רעליגיאָן דאס איהם צו-
קאָממענדע רעכט געשמעלערט ווערדען דירפע,
וואָביא צווישען כריסטען, יודען אָדער מאָהאממע-
דאנערן קיין אונטערשיעד שטאטטהאפט זייא. אל-
ליין אללע בעמיהונגען דער ענגלישען רעגיערונג
בליעבען ערפאָלגלאָז. האָפפענטליך ווערדען דיא
שריטטע דער אמעריקאנישען רעגיערונג אין דיעזער
אנגעלעגענהייט פאָן בעססערעם ערפאָלגע זיין, דיא
אמעריקאנער לעבען בעקאננטליך מיט דען רוסען
אויף בעסטעם פוסע. מאן ווירד דאהער אין פע-
טערסבורג זיך דאָך וואָהל אין אכט נעהמען, וועגען
איינינער אמעריקאנישען יודען, דיא ציטוויליג אין
רוסלאנד זיך אויפהאלטען, מיט אמעריקא זיך צו
פערפיינדען.

* (אוים דעם פרייסישען אב-
געאָרדנעטענ-הויזע.) אין דער פאָר-
געסטריגען זיטצונג דעם פרייסישען אבגעאָרדנעטענ-
הויזעס היעלט דער אנטי-סעמיטישע דעפוטירטע,
וואגנער, איינע רעדע געגען דיא יידישען וואוכע-
רער, וועלכע דען קליינ-גרונד-בעזיטץ אין שלעס-
וויג-האָלשטיין גאנץ צו גרונדע ריכטען. — היערויף
ערהאָב זיך דער דעפוטירטע זעליג אונד
זאגטע: „אים יאהרע 1881 ווארדען אין שלעסוויג-
האָלשטיין 26 וואוכער-פראָצעססע געגען כריסטען
אונד נור 5 געגען יודען געפיהרט. עס זינד אלזאָ
פערהעלטניסמעסיג מעהר כריסטליכע וואוכערער
אלס יידישע פאָרהאנדען!" — צולעטצט ערהאָב זיך
דער דעפוטירטע ביכטעמאנן אונד זאגטע:
„געעהרטעס הויז! מיר, דעם כריסטען, טהוען שאָן
דיא אָהרען וועה פאָן דער פאָרטוועהרענדען ער-
וועהנונג דעס נאמענס „יודע" היער אים אבגעאָרד-
נעטענ-הויזע. לידער ווירד יעדע געלעגענהייט ער-
גריפפען, אום געגען דיא יודען צו שימפפען. איך
קעננע היער קיינע יודען, זאָנדערן נור דייטשע. דיא
יודען זינד עבענזאָ גוטע דייטשע, וויא דיא כריסטען.
עס איזט שאָן האָבסט אן דער צייט, דאס מאן דיע-
זעם אנטי-סעמיטיסמוס איין ענדע מאכע. זייטדעם
זיך איין אונגארישער אנטי-סעמיטישער דעפוטיר-
טער (ווערהאָוואי) אלס איין מענש הערויסגע-
שטעללט, וועלכער דיא צו וואָהלטהעטיגען צוועקען
(פיר דיא טשאָנגוים אי' ז' וו') געזאממעלטען געל-
דער איינשטעקטע אונד זיא צו אייגענעם געברויכע
פערוועגדעטע, זאָללטע זיך דאָך יעדער שעמען, איין
אנטי-סעמיט צו זיין!"

* (איבער דיא אנגעלעגענ-
הייט דעס יוליאוס ווערהאָוואי)
האט דיא רייכסטאגס-קאָממיססיאָן געסטערן איינע
זיטצונג אבגעהאלטען. אויסער דען איינגאבען דעס
געריכטסהאָפעס אונד דער שטאאטס-אנוואלטשאפט
ווארדע אויך איין שרייבען דעס יוליאוס ווערהאָוואי
אן דיעזע קאָממיססיאָן פערלעזען, אין וועלכעם ער
זאגטע: „שלויע מענשען וואָללען מיך אינס פער-
דערבען שטירצען. איך בין גאנץ אונשולדיג: איך
מאָכטע זעהר ביטטען, מיר צו געשטאטטען, אין דיא
אקטען דעס אונטערזוכונגס-ריכטערס איינען איינ-
בליק טהון צו דירפען, דאמיט איך וועניגסטענס
וויססע, ווארום איך אייגענטליך פאָם געריכטע פער-
פאָלגט ווערדע. איבריגענס ביטטע איך, מיך ניכט
אויסצוליעפערן, מאן ווירד יא דען פראָצעס געגען
מיך אויך נאָך שלוס דעס געגענווערטיגען רייכסטא-
געס, דער דאָך נור נאָך איינינע מאָנאטע בייזאממען
בלייבט, רעכט גוט דורכפיהרען קאָננען. ווארום
זאָללטע איך דענן יעטצט דורך דיעזען פראָצעס
פערהינדערט ווערדען, אן דען פערהאנדלונגען דעס
רייכסטאגעס טהיילצונעהמען!" — דער רעפערענט
דיעזער קאָממיססיאָן, הערר גאבריעל דאניעל, זאגטע
יעדאָך: „וויר דירפען דעם יוליאוס ווערהאָוואי דיא
איינזיכט אין דיא אונטערזוכונגס-אקטען ניכט גע-
שטאטטען, דא ער דאדורך צייט געווינגען ווירדע,
איבער דיא „אייסרעדען" געגען דיא זיינע האנדלונגס-
ווייזע בעטרעפפענדען בעשולדיגונגען נאכצודענקען.
דאס דארף איהם ניכט איינמאל דער פרעזידענט
דעס רייכסטאגעס געשטאטטען, פיעל וועניגער
דירפטען וויר זאָ עטוואס טהון! וואס אינדעס זיינע
ביטטע בעטריפפט, דיא אויסטראגונג דעס פראָצעס-
סעס ביז נאָך שלוס דעס געגענווערטיגען רייכסטא-
געס צו פערשיעבען, — זאָ געהט איך דיעס דורכ-
אויס ניכט. עס ווערע יא איינע שמאך פיר דען אונ-
גארישען רייכסטאג, ווען איין דעפוטירטער, געגען
וועלכען זאָלך שווערע אנקלאגע ערהאָבען ווערדען,
אן זיינען פערהאנדלונגען זיך בעטהייליגען זאָללטע.—
ביז ער זיך ניכט רייגוואשען, דארף ער ניכט אלס
„געזעטצגעבער" טהעטיג זיין, דא ער, זאָלאנגע קיינע
פריישפרעכונג ערפאָלגט, אלס „געזעטצעס-איבער-
טרעטער" בעטראכטעט ווערדען מוס" — דיא קאָמ-
מיססיאָן בעשלאָס היערויף איינשטיממיג, דעם רייכס-
טאגע דיא אויסליעפערונג יוליאוס ווערהאָוואים צו
עמפפעהלען! —

* (דער פראָצעס דער יודענ-
פלינדערער.) פאָרגעסטערן ווארדע אין
קאפאָשוואר דיא געריכטס-פערהאנדלונג געגען דיא
יודענ-פלינדערער אין בערזענצע (שאָמאָדיער קאָ-
מיטאט) פאָרטגעזעטצט. דרייא צייגען, אויף וועלכע
זיך דיא פלינדערער בעריעפען, דאס זיא צו איהרען
גונסטען אויסזאגען קאָננען, האבען געראדע צו
איהרען אונגונסטען אויסגעזאגט. — היערויף ער-
קלערטע דער פרעזידענט דאס בעווייז-פערפאהרען
פיר געשלאָססען אונד ערטהיילטע דעם שטאאטס-
אנוואלטע דאס וואָרט. — דער שטאאטס-אנוואלט
זאגטע נון היערויף: „האָהער געריכטסהאָף! דיא
אנגעלעגענהייט, אין וועלכער דער געריכטסהאָף
בערופען איזט, איין אורטהייל צו פעללען, וועלכעס
דער גערעכטיגקייט, דען אינטערעססען דער גע-
זעללשאפט אונד דער עהרע דער נאציאָן ענט-
שפרעכען זאָלל, צייגט אונס ליידער איינע לאנגע
רייהע פאָן פערברעכען, וועלכע דיא געזעללשאפט
אין שרעקען פערזעטצען אונד דיא הערצען דער
בעססערען מיט באנגער פורכט ערפיללען מוס. —
עס איזט, אלס אָב דיא אויף עוויג אלס בעגראבען
געגלויבטען גייסטער דעס פינסטערן מיטטעלאל-
טערס, דער יודענפערפאָלגונגען, ווידער אויפער-
שטאנדען ווערען; עס איזט, אלס אָב דיא ערהא-
בענען אידעען דעס 19-טען יאהרהונדערטס אינס
גראב געשטיעגען ווערען. דיא קינדער איינעס אונד
דעסזעלבען פאטערלאנדס ערהעבען זיך געגען איינ-
אנדער, איבערפאללען דיא וואָהנונגען, צערשטאָ-
רען דען בעזיטץ אונד גרייפען אויך דאס לעבען אונד
דיא זיכערהייט דער פערזאָן אן. — נון ווענדע איך
מיך געגען דיא געוויססענלאָזען העטצער, וועלכע
דאס רוהיגע פאָלק פערהעטצען אונד צור פעראי-
בונג פאָן פערברעכען פערלייטען! אייגענטליך זאָלל-
טען יענע אנטי-סעמיטישען העטצער היער אויף דער
אנקלאגע-באנק זיטצען: אבער זיא זינד נור דא
בייא דער העטצע, פערשטעקען אונד פערקריעכען
זיך אבער, זאָבאלד עס צור פעראנטוואָרטליכקייט
אונד צור בעשטראפונג קאָממט. — דיעזע פלינדע-
רער אונד העטצער ווערדען דיא שטראפע ער-
לידען מיססען, דענן דער שטאאט קאנן קיינע
מילדע וואלטען לאססען דאָרט, וואָ דיעזע מילדע
אלס שוועכע אונד נאכגיעביגקייט דעם שטאאטעס
אויסגעלעגט ווערדען קאָננטע אונד צו איינער אבער-
מאליגען רעוואָלוציאָן פיהרען מיסטע. ווער געפעהלט
האט, מוס בעשטראפט ווערדען. עס האנדעלט זיך
דא אום דיא עהרע דער נאציאָן אונד אום דיא זיכער-
הייט דער געזעללשאפט!" — היערויף שפראך דער
פערטהיידיגער דער פערברעכער, געמליך סאלאי,
געגען דען שטאאטס-אנוואלט. — אם 6-טען (געס-
טערן) שפראך דער געריכטסהאָף דאס אורטהייל
אין פאָלגענדער ווייזע אוים: דער הויפט-שולדיגע
טיבאָלד ערהאָלט 2 יאהרע ציכטהויז אונד 5 יאהרע
פערלוסט דער בירגערליכען רעכטע; דיא אנגע-
קלאגטען באלאָגה אונד קערן ערהאלטען יע 9 מאָ-
נאטע ציכטהויז אונד 3 יאהרע פערלוסט דער ביר-
גערליכען רעכטע; דיא איבריגען אנגעקלאגטען ער-

היגויסגעהע אונד דיא מאָרד-טהאט פאָללבריננע, קעננט איהר
מיך גאר ניכט מעהר! איהר ווירדעט דארויף שוואָרען, דאס
איהר מיך ניע געשפראָכען אונד ניע געזעהען. איך ווייס
שאָן, וויא דאס בייא קאָניגען געשיעהט. אונזער איינס גע-
ברויכען זיא אלס ווערקצייג, אום דאראוס נוטצען צו ציעהען;
זאָ עס אבער צום העננען קאָממט, דא מיססען וויר אונזערען
האלז הערהאלטען."

„היער האסט דוא דאס געלד, בורשע! (זאגטע דיא קאָני-
גין) אונד וואַרף איהם איינען ביטעל מיט 400 דוקאטען צו."

אנטאָן צעהלטע דיא דוקאטען אין געגענוואַרט דער
קאָניגין, דאמיט יא קיין איינציגער פעהלע, אונד אלס דיא
קאָניגין זיך היערויבער בעליידיגט צייגטע, דא זאגטע אנטאָן:
„שעמט אייך ניכט! דאס איזט שאָן אונזער אונס רייבערן
ברויך, דאס מאן בייא דער פערטהיילונג דעם געריכטען דיא
סוממע גענוי צעהלט; וויר טרויען איינאנדער ניכט — אונד
אונזער אונס געזאגט, אים פאללע דעם געלינגענס בעקאָממט
איהר דאָך אָדער אייגענטליך אייער זאָהן יעדענפאללס איי-
נען גראָססערען אנטהייל, נעמליך דיא קראָנע פאָן גאנץ
דייטשלאנד!" —

פאָן דער היערויף ערפאָלגטען כריסטענ-פערזאממלונג
אין מאינץ אונד פאָן דער צוזאממענקונפט דעס אנטאָן
האָלצקייל מיט דיעטריך האָלצשוה האבען וויר בערייטס
אים צווייטען קאפיטעל ערצעהלט. פאָן דיעזער פערזאממ-
לונג בעגאב זיך אנטאָן דירעקט צור אממע אים האָפע דעס
פרינצען אלבערכט אונד פערשפראך איהר 200 דוקאטען,
ווענן זיא דאס קינד, נעמליך דען יונגען פרינצען, איהם אויס-
ליעפערע.

אם מאָגע נאָך דער בעשפרעכונג אנטאָנס מיט דער
אממע ווארדע דיעזע פאָן איינעם ביערג-ווייב אים מאינץ
בעזוכט, אונד דיעזעס ווייב ערצעהלטע איהר: דיא מאָג-
מאָר דעס פירסטען היינריך האט איין אונעהעליכעס קינד
געבאָרען אונד עס איהר צור פפלעגע אנפערטרויט אונד
צוואר מיט דעם פערשפרעכען, דאס זיא, אים פאללע דאס
קינד אין דיעזעם יאהרע שטירבט, נאָך איינען לאָהן פאָן
100 דוקאטען בעקאָממע!

„גיב מיר דיעזעס קינד! (זאגטע דיא אממע דעס פרינ-
צען) אונד דוא בעקאָממסט פאָן מיר נאָך דאצו 10 דוקאטען!
זאגע מיר פאָר אללעם, איזט עס איין קנאבע?"

„יא!"

„איזט עס בלאָנד?"

„יא!"

„אבגעמאכט! גיב עס מיר אונד דוא בעקאָממסט
10 דוקאטען!"

אלס אנטאָן האָלצקייל היערויף בייא דער אממע ער-
שיען, דא בעקאם ער דיעזעס קינד, אָהנע דער אממע דיא
פערשפראָכענען 200 דוקאטען געגעבען צו האבען. אונד אלס
דיא אממע דיא פערשפראָכענע סוממע פאָדערטע, דא
זאגטע איהר אנטאָן: „שווייגע! זאנסט מאכע איך איינען
לערם, דאס דוא דיעזען פרינצען יעדעם ערסטען בעסטען
מענשען אויסליעפערסט!"

מיט דיעזעם קינדע בעגאב זיך אנטאָן פריידיג צו
דיעטריך האָלצשוה מיט דעם רופע: „היער איזט דיעזע
שלאנגענ-ברוט, דיא וויר פערניכטען מיססען. אונד דאנן
היסס עס: "וויוואט דיעטריך האָלצשוה אָדער אייגענטליך
פריעדריך בארבאראָססא"!"

„אנטאָן! (זאגטע פריעדריך) איך גלויבע ניכט, דאס
דיינע בעמיהונגען מיר געלטען. איך פירכטע, זיא געלטען
דער קאָניגין קונינגונדע. דוא בעטריגסט מיך!"

„ניין! דוא זאָללסט גלייך דיינען ערסטען לאָהן הא-
בען! דוא ביזט אין דיא שאָנע ראבבינערין פאָן באכאראך
שטערבליך פערליעבט! קאָמם! דוא זאָללסט זיא האבען!
איך שפרעכע זאָ ציעמליך גוט יידיש, דענן איך האבע מיט
פיעלען יודען פערקעהרט. וויר שלייכען אונס אין דאס הויז
דעס ראבבינערס אלס פרעמדע יודען, שנידען דעם באנקערט
דא דיא קעהלע דורך אונד ווערפען איהן הינטער דען טיש;
וועהרענד דעם עססענס בליקען וויר פלאָטצליך נאָך דער
שטעללע, שרייען מאָרדיאָ! מאכען איינען מאָרד-שפעקטאקעל;
אינצווישען ענטרייסט דוא דיא שאָנע יידין אונד פליכטעסט
מיט איהר; דאס איבריגע איבערלאססע מיר! איך לייפע
דאנן אויף דיא נאססע היגויס אונד רופע לויט: „ווידער
איין כריסטענ-מאָרד! דיא יודען האבען דעם קאיזער רודאָלף
פיר דיא שענדונג דער געביינע דעס היילינגען ווערנער דאמיט
געדאנקט, דאס זיא זיינען איינינען ענקעל אבגעשלאכטעט!"

V. קאפיטעל.

אלס דאָן מיראלדאָ פאָן זיינעם פריינדע אברהם דען
שרעקליכען פאָרפאלל אן יענעם סדר-אבענד ערפאהרען,
איילטע ער שנעלל אין דען כריסטליכען שטאדט-
טהייל פאָן פראנקפורט אם מאין, וואָ דאמאלס דיא „אָסטער-
מעססע" אבגעהאלטען ווארדע. דענן געראדע צור צייט
דער כריסטליכען פייערטאגע פפלעגטען דיא גראָסטען
מערקטע צו זיין, דיא מאן „אָסטער-מעססען" נאננטע. ער
ערקונדיגטע זיך דא נאָך כריסטען, דיא אוים באכאראך צור
מעססע געקאָממען, וואס נייעס אין באכאראך פאָרגעהע? —
(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

עטוואס מוס איבער קורץ אָדער לאַנג צום אויסברוך געלאַנגען, דא דיא „געזעללשאַפֿט" ניכט וואַרטען דאַרף, ביז זיא גענצליך צו גרונדע געריכטעט איזט! איך ווינשע ניכט, דאס מאן דיא יודען מיט פֿייער אונד אייזען פֿערניכטע; דאס איזט געוויס ניכט דער רעכטע וועג, אום דאס איבעל צו קורירען. אללײן עס מיססען ג ע ז ע ט צ ע געשאַפֿפֿען ווערדען, וואָדורך דען שעדליכען אומטריעבען דער יודען איין פֿיר אללעמאל איין ענדע געמאַכט ווערדע!"

וויר האבען, וויא געזאַגט, נור דיא הויפּטשטעללען דיעזעס פֿאָן איינעם יודען, פֿאָם זאָהנע איינעס ראַבבינערס, הערריהרענדען שימפֿף-ארטיקעלס געגען דיא געזאממט-יודענהייט מיטגעטהיילט. אין זאָלך וויטהענדעם טאָנע האט געוויס נאָך קיין „משומד" געגען זיינע פֿריהערען גלויבענס-גענאָססען געשפּראָכען אָדער געשריעבען. העטטע ווערהאָוואָ, איוואן שימאָני אָדער איין אנדעריער יודענפֿרעססערישער בריסט איינע דעראַרטיגע בראַנדשריפֿט געגען דיא געזאממט-יודענהייט פֿעראָפֿפֿענטליכט, זאָ העטטע מאן געגען איהן אונבעדינגט איינען פּרעסס-פּראָצעס אנגעשטרענגט; אללײן געגען איינען יידישען אנטי-סעמיטען קאָננען דיא יודען דאָך קיינען פּרעסס-פּראָצעס אנשטרענגען, אָהנע זיך בײא דען אנטי-סעמיטישען בלעטטערן לעכערליך צו מאַכען. דיא דאריבער פּראָהלאָקען, דאס איין יודע, דער זאָהן איינעס ראַבבינעס, אין זאָלך וויטהענדעם טאָנע געגען זיינע אייגענען גלויבענס-גענאָססען שימפּפֿט. איבריגענס מאַכט עס אויף אונס דען איינדרוק, דאס דיעזער בערטאלאָן סטערני דאָך האלב פֿעררוקט זיין מוס אונד דעסהאלב עהער אין דאס אירענהויז געהאָרט, אלס פֿאָר דאס שטראַפֿגעריכט. איין מענש בײא פֿאָללעם פֿערשטאנדע קאנן זאָ ניכט שרייבען, נאמענטליך ווענן ער דאָך איבערצייגט זיין מוס, דאס ער היעדורך זיינען אייגענען פֿאטער, דער יא ראַבבינער איזט, נאר עמפּפֿינדליך קרענקט. אונד ערסט ווענן מאן בעדענקט, דאס דער גרייזע פֿ א ס ס על, אָבער-ראַבבינער פֿאָן גראָס-קאַנישא, זיין גראָס-פֿאטער מיטטערליכער-זייטס איזט! וואס זאָלל דיעזער 80 יעהריגע מאנן צו איינעם זאָלכען ענקעל זאגען! ווענן דער קליינע מאָריץ שאַרף געגען זיינען פֿאטער אונד געגען מעהרערע יודען אלס בעלאסטענדער צייגע אויפֿגעטרעטען — זאָ דאַרף מאן ניכט פֿערגעססען, דאס דיעזער נאָך איין קינד וואַר אונד דאס ער פֿאָן וואַי, פּעטצעלי אונד דערגלייכען לומפּען מיסהאנדעלט וואורדע, אום געגען דען אייגענען פֿאטער אונד דיא אייגענען גלויבענס-ברידער אלס פֿאלשער צייגע אויפֿצוטרעטען. דאָך וואס זאָלל מאן זאגען, ווענן איין רייפֿער, געבילדעטער מענש אויס פֿרייעם ווילען אלס זאָלך שמעהליכער פֿעררעטהער דעס אייגענען שטאממעס אויפֿטריטט! דא מוס מאן דאָך אויסרופֿען: מהרסיך ומחריבך ממך יצאו! דיא וויטהענדסטען צערשטאָרער דעס יודענטהומס געהען לײדער אויס אונזערער אייגענען מיטטע הערפֿאָר!

וויא אונס מיטגעטהיילט ווירד, האט הערר ראַבבינער שטערן זיינען אונגעראַטהענען זאָהן בערייטס אויס דעם הויזע געשטאָססען; ער וויל איינען זאָלכען שמעהליכען פֿעררעטהער מיט רעכט ניכט מעהר אלס זאָהן אנערקעננען. אין דער טהאט הייסט עס יא: לא יומתו אבות על בנים! דיא עלטערן קאָננען פֿיר דאס פֿערגעהען דער קינדער ניכט פֿעראנטוואָרטליך געמאַכט ווערדען. איינען אונגעראַטהענען זאָהן צו האבען, איזט איין גראָסעס אונגליק, אבער געוויס קיין פֿערברעכען!

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (איינע יידישע קאָלאָניע אין ירושלים אונטער כריסטליכער לייטונג.) דיא געסטריגען צייטונגען פֿעראָפֿפֿענטליכען איינע דעפּעשע אויס ירושלים מיט דער מעלדונג, דאס דאָרט געגען ענדע אָקטאָבער דיא ערסטע יידישע קאָלאָניע אונטער כריסטליכער לייטונג, נעמליך דורך איינע ענגלישע געזעללשאַפֿט, עראָפֿפֿנעט וואורדע. דאס בעטרעפֿפֿענדע גרונדשטיק, וועלכעס פֿאָן דען יודען בעארבייטעט ווערדען זאָלל, אומפֿאסט 5000 יאָך אונד קאָסטעטע 45,000 פֿראנקס. אויף דעמזעלבען ווערדען 45 פֿאמיליען אנגעזיעדעלט. יעדע פֿאמיליע ערהאַלט נעבסט איינעם אנגעמעססענען גרונדשטיקע וואָהנהויז, ווערקצייגע, זאאמען צום אנבויא אונד טהיערע פֿיר דיא לאנדווירטהשאַפֿט. פֿאָם ערטראגע איזט איין צעהענט (מעשר) צו צאהלען, אונד דאס קאפּיטאל, נעמליך דאס, וואס דאס גרונדשטיק קאָסטעטע, מיט 5 פּערצענט צו פֿערצינזען. עס הייסט, איינער דער רייכסטען יידישען באנקהויז-בעזיטצער (ראָטהשילד?) בעאבזיכטיגט גלייכפֿאללס, מעהרערע 1000 יאָך פֿעלד צור אנזיעדלונג יידישער פֿאמיליען אין דער נעהע פֿאָן ירושלים אנצוקויפֿען. ביז יעטצט צייגען זיך וואָהל דיא אויס רוסלאנד נאָך פּאלעסטינא געפֿליכטעטען יודען ניכט אלס דיא בעסטען לאנדווירטהע, אבער מיט דער צייט ווערדען זיא זיך שאָן איינאיבען." — וויר אונזערערזייטס מיססען דיא ערריכטונג איינער יידישען קאָלאָניע אונטער כריסטליכער לייטונג טיעף בעדויערן אונד צוואַר איינציג אונד אללײן אויס דעם גרונדע, וויל דיעזע קאָלאָניע פֿאָן איינער „ענגלישען געזעללשאַפֿט" עררייכטעט וואורדע. יעדער ווייס וואָהל, דאס אונטער איינער „ענגלישען געזעללשאַפֿט" ניכטס אנדערעס צו פֿערשטעהען איזט, אלס עבען איינע „מיססיאָנס-געזעללשאַפֿט", וועלכע דיעזע קאָלאָניע אָפֿפֿענבאר נור צו דעם צוועקע עררייכטעט, אום דיא ארמען „יידישען קאָלאָניסטען" פֿיר דען כריסטליכען גלויבען צו געווינגען. עס זינד יא דיא אומטריעבע דיעזער אונפֿערשעמטען זעעלען-שאכערער אים הייליגען לאנדע צור גענוגע בעקאננט. פֿאָר קורצעם היעס עס, דאס באראָן הירש אויס פּאריז פֿערזאָנליך נאָך ירושלים געריישט איזט, אום דען דאָרטיגען האַרטבעדריקטען יודען הילפֿע צו ברינגען. ניכט ראָטהשילד אלזאָ, זאָנדערן עבען באראָן הירש דירפֿטע יענער באנק-הויז-בעזיטצער זיין, דער דא בעאבזיכטיגט, אין דער נעהע פֿאָן ירושלים מעהרערע 1000 יאָך פֿעלדער אנצוקויפֿען, אום דא יידישע קאָלאָניסטען אנצוזיעדלען. דיעזער עדעלזיניגע אונד צוגלייך פֿראָממע מאנן וויל היעדורך עבען דען שמוטציגען בעשטרעבונגען דער מיססיאָנערע ענטגעגענארבייטען. ער וויל נעמליך איינע יידישע קאָלאָניע אונטער זיינער אייגענען אויפֿזיכט גרינדען, דאמיט דיא ארמען יודען ניכט אין איהרער פֿערצווייפֿלונגספֿאללען לאגע אין דיא געוואַלט דער זעעלען-שאכערער געראטהען מיססען! דיעזעס שטרעבען דעס באראָן הירש פֿערדיענט געוויס דיא אללגעמיינסטע אנערקעננונג!

*(איין וויכטיגער שריטט צו גונסטען דער יודען אין רוסלאנד.) דעם געסטריגען „פּעסטער ללאָיד" ווירד בעריכטעט: „דער פּרעזידענט דער פֿעראייניגטען שטאאטען נאָרד-אמעריקאס האט אם 4-טען דיעזעס אן דאס דאָרטיגע פּארלאמענט איינע צושריפֿט געריכטעט, אין וועלכער עס אונטער אנדערם הייסט: „וואס דיא לאגע דער אמעריקאנישען בירגער בעטריפֿפֿט, דיא אין רוסלאנד זיך אויפֿהאלטען, זאָ בעשטעהט דיא אמעריקאנישע רעגיערונג דאַרויף, דאס דיעזע וועגען „איהרער רעליגיאָן" קיינע שמעלערונג איהרער רעכטע ערליידען דירפֿען! — עס וואַר נעמליך הייפֿיג דער פֿאלל, דאס יידישע בירגער דער פֿעראייניגטען שטאאטען נאָרד-אמעריקא'ס, דיא אין רוסלאנד ווײלטען, אין יענען רעכטען געשמעלערט וואורדען, וועלכע יעדעם אמעריקאנישען בירגער לויט דער צווישען אמעריקא אונד רוסלאנד בעשטעהענדען האנדעלס-פֿערטרעגע אונבעדינגט צוגעזיכערט זינד. דאס דאַרף ניכט לענגער געדולדעט ווערדען!" — דער „פּעסטער ללאָיד" מאַכט היעצו פֿאָלגענדע בעמערקונג: „בעקאננטליך איזט אויך דיא ענגלישע רעגיערונג אין איינער גלייכען אנגעלעגענהייט בײא דעם פּעטערסבורגער האָף בערייטס איינגעשריטטען. פֿאָר אונגעפֿעהר איינעם יאהרע איזט נעמליך איין אנגעזעהענער ענגלישער בירגער, יידישער רעליגיאָן,

---

פֿאָלליעטאָן.

דער רבי פֿאָן בכרך.

(6-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„איך דענקע נאָך, (זאַגטע דער ראַבבינער ווייטער) וויא דוא זאַגטעסט, דוא קאָננעסט דיר איינע ערנסטע איבערצייגונג בײא איינעם געטויפֿטען יודען ניכט דענקען. דיא טויפֿע זייא מייסטענס איין זעלבסט-בעטרוג אָדער נאַר איינע לינע! אלס זיך דאָן יאָזעף טויפֿטע, דא זאַגטעסט דוא: טהוט ער עס אויס איבערצייגונג, זאָ איזט ער איין נארר, טהוט ער עס אבער אויס הייכעלייא אונד גלייסנערייא, זאָ איזט ער איין לומפּ!"

„מיר וואַר אויך דיא טויפֿע איין גלייכגילטיגער אקט אונד גאַנץ בעדייטונגסלאָז. (זאַגטע דאָן מיראלדאָ) איך דאַכטע, געראדע אלס געטויפֿטער יודע מיינען שטאממעס-גענאָססען מעהר ניטצען צו קעננען. — היער מיין טאגע-בוך אונד היער דיא שטעללע, דיא איך נאָך מיינער טויפֿע איינגעטראגען! דיעזע לויטעט: „אונד דוא ביזט צו קרייץ געקראָכען — צו דעם קרייץ, דאס דוא פֿעראַכטעסט — דאס דוא נאָך פֿאָר ווענינען וואָכען אין דען שטויב צו טרעטען געדאַכטעסט!" — דאס איזט דיא שטעללע! אונד גלויבע מיר, דאס איך יעטצט נאָך פֿערבישטערטער געגען דאס כריסטענטהום אלס צופֿאָר בין, וויל עס מיך צום טרוי-ברוך, צור עהר-פֿערגעססענהייט אונד צום אבפֿאלל געבראַכט האט! איך לעזע נאָך הייטע דיא יידישען הייליגען שריפֿטען; דיא ווידער-ערוועקונג מיינעס רעליגיאָזען געפֿיהלעס פֿערדאַנקע איך דען הייליגען ביכערן. איך בעוואונדערע נאָך הייטע דען מאָזעס, דער אויס איינעם ארמען הירטען-שטאממ איין פֿאָלק געשאַפֿפֿען, איין גראָסעס, הייליגעס פֿאָלק, איין פֿאָלק גאָטטעס, דאס דער גאנצען מענשהייט אלס מוסטער דיענען קאנן! מאָזעס האסטע דיא שקלאווערייא. וואָללטע איין שקלאווע דורכאויס דאס הויז זיינעס העררן ניכט פֿערלאססען, זאָ בעפֿאהל מאָזעס, דאס דער אונפֿערבעססערליכע לומפּ מיט דעם אָהרע אן דעם טהיר-פֿפֿאָסטען דעס הערר-שאַפֿטליכען הויזעס אנגענאגעלט ווערדע. — אָ, מאָזעס! אונזער לעהרער! משה רבנו! דוא האָהער בעקעמפֿפֿער דער קנעכטשאַפֿט! רייכע מיר האממער אונד נאגעל, דאמיט איך דיעזע כריסטען, דיא זעלבסט שקלאווען זינד אונד אונס אין דער שקלאווערייא ערהאלטען וואָללען, מיט איהרען לאנגען אָהרען פֿעסט-נאגלע!"

וויר וואָללען היער אונזערען לעזערן בעמערקען, דאס דער געטויפֿטע היינריך היינע אין דיעזע לעבענס-בעשרייבונג דעס דאָן מיראלדאָ זיינע אייגענע לעבענס-בעשרייבונג היניינגעלעגט האט. — היינע האט וואָהל איינסט אין זיינער ערבישטערונג איבער דאס יודענטהום זיך דען אויסשפּרוך ערלויבט: „דאס יודענטהום איזט קיינע רעליגיאָן, זאָנדערן איין אונגליק!" — אבער אלס ער שפּעטער דיא פֿאלשהייט אונד דיא באָזהייט דער כריסטענהייט ערקאננטע, דא וואורדע ער איין ערבישטערטער פֿיינד דער כריסטען אונד איין ווארמער פֿריינד דעס יודענטהומס אונד בערייעטע דען אויך זיינען אבפֿאלל פֿאָם יידישען גלויבען אויף טיעפֿסטער זעעלע.

IV קאַפּיטעל.

אונגעפֿעהר דרייא וואָכען פֿאָר יענען פּסח-פֿייערטאגען בעפֿאנד זיך דער אים צווייטען קאַפּיטעל ערוועהנטע אנטאָן האָלצקיל אים אודיענצזאאלע דער קאָניגין קוניגונדע אין פּראג.

„קאָניגין! (זאַגטע אנטאָן) האבט איהר אייערען בייכטפֿאטער שאָן דאריבער בעפֿראגט, אָב אין זאָלכעם פֿאללע איין מאָרד ערלויבט זייא! אונד האט ער מיר פֿיר דען צו בעגעהענדען מאָרד שאָן אים פֿאָרהיניין דאס אבסאָלוטאָריאום" (מחילה וסליחה) ערטהיילט?"

„יא! (ערווידערטע דיא קאָניגין) ער זאַגטע: „אונזער „ערלאָזער" זעלבער האט זיך פֿיר דיא זינדען דער מענשען היגאָפּפֿערן לאססען. ווארום זאָלל ניכט זאָ איין קליינער באסטארד-קנאבע, דיעזער זאָהן דעס פּרינצען אלברעכט, צום וואָהלע דער כריסטענהייט היגגעאָפּפֿערט ווערדען דירפֿען? — זייטדעם רודאָלף אונד אלברעכט דיא געביינע דעס הייליגען ווערנער צו גונסטען דער יודען געשענדעט אונד דעססען הייליגע קאפּעללע צערשטאָרט, האבען דיעזע דיא שווערסטען זינדען אויף זיך געלאדען אונד זיך דען האס דער גייסטליכקייט צוגעצאָגען. דוא שטיהלסט דאס קינד דעס פּרינצען אלברעכט, דען איינציגען מענגליכען טהראָנערבען דיעזעס קאָניג-הויזעס, אונד בעזייטיגסט עס, אונד נאָך פֿאָללבראַכטער טהאט, בעקאָממסט דוא אויסער דעם הימלישען לאָהן, דער דיר נאָך בעפֿאָרשטעהט, 400 דוקאטען. דאס „אבסאָלוטאָריאום" האסט דוא בערייטס."

„קאָניגין! פֿיר דאס אבסאָלוטאָריאום אונד דען הימלישען לאָהן בעדאנקע איך מיך רעכט שאָן, אבער פֿיר יעטצט מעכטע איך דיא 400 דוקאטען האבען אונד צוואַר גלייך! „גלייך געגעבען, איזט דאָפּפּעלט געגעבען!" — לויטעט איין לאַטיינישעס שפּריכוואָרט."

„גענוגט דיר מיין קאָניגליכעס וואָרט ניכט?"

„געראדע הערויסגעזאַגט, ניין! ערסטענס קאנן איך מיר היעפֿיר ניכטס קויפֿען, אונד צווייטענס, זאָ איך דא